

Стеблина Наталія Олександрівна

Складові цифровізації політики: цифровий форум, цифровий капітал та структура цифрових можливостей

УДК 321.01:004.9
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-5.20>

Стеблина Наталія Олександрівна
кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
докторант кафедри політології та державного управління
Донецького національного університету імені Василя Стуса
вул. 600-річчя, 21, Вінниця, Україна

У роботі доводиться, що трактування цифрової політики тільки як такої, що використовує цифрові технології, є неповним і на цьому етапі цифровізації не дає змоги типологізувати держави з різними системами ухвалення рішень. На основі аналізу останніх досліджень виокремлюються складники цифровізації, що надалі дадуть змогу укласти таку типологію. Цими складниками є наявність дієвого цифрового форуму, що є основою цифрової демократії, активних горизонтальних шляхів для політичної взаємодії, можливості для політичних акторів здобувати цифровий капітал внаслідок інтенсивної взаємодії в межах цифрового форуму. Важливою є і наявність цифрових активістів, включення яких до цифрового форуму має відбуватися за допомогою цифрового ресурсу політичних еліт або ж інших політичних акторів. Знайдено низку перепон для функціонування цифрового форуму, внаслідок яких утворюється цифровий розрив і здобуття цифрового капіталу стає проблематичним.

На основі виокремлених складників цифровізації політики створено ідеальну модель цифрового поля політики, в межах якої розроблено взаємозв'язки між складниками. Зокрема, визначено, що для ідеальної моделі важливою є циклічна структура цифрових можливостей, в якій ключовою ланкою є спроможність політичних акторів досягати успіху внаслідок використання цифрових технологій, що своєю чергою призводить до постійної модернізації наявного цифрового інструментарію, який використовується в політичній боротьбі. Використання цієї структури залежить від цифрового поля політики конкретної держави, і, якщо поле передбачає саме циклічний її формат, це зумовлює існування активного цифрового форуму, в якому експлікована низка політичних акторів, що, взаємодіючи один з одним, накопичують цифровий капітал. Зіставляючи цифрове поле конкретної держави з ідеальною моделлю, можна визначити його особливості, а отже, виокремлювати ті держави, які використовують цифрові технології не для демократизації, сприяння відкритості, залучення громадян до процесів ухвалення рішень, а для посилення репресій, маніпулювання громадською думкою, імітування політичних процесів.

Ключові слова: цифровізація політики, цифрове поле політики, цифровий капітал, цифровий форум, структура цифрових можливостей.

Вступ. Як правило, на поверхневому рівні цифровізацію політики розуміють як поступове впровадження цифрових технологій у систему ухвалення рішень чи ж модерацію політичного діалогу. Тим не менш трактування цифрової політики тільки як політики, що використовує цифрові технології, є, звісно, неповним. Технології не просто відтворюють політичні взаємини, а й «відіграють визначну роль в їхньому встановленні», а політичний процес сам може сприйматися як технологія. І в такому випадку «одна технологія (політичний процес) піддається впливу з боку іншої технології (цифрові форми вироблення і поширення інформації та комунікації)» [3]. Фактично, тут можемо говорити про взаємовпливи, де політичний процес призводить до появи певних цифрових технологій або ж і цифрові технології зумовлюють ті або інші політичні процеси.

Тим не менш наявність цифрових технологій не завжди веде до їх використання, а саме використання чи ж застосування цих технологій також може різнитися.

Мета, завдання та методи дослідження. Для розуміння феномена цифровізації маємо виокремити її певні складники, аналізуючи які можна буде визначити особливості цифрового поля, в якому здійснюється політичний процес.

Виокремлення цих складників у галузі цифровізації політики і створення ідеальної моделі цифрового поля політики і буде **метою** цієї роботи. **Методами** дослідження стали аналіз останніх досліджень у царині цифровізації політики, а також моделювання для створення відповідної моделі, **завданнями** – визначення та зіставлення окремих складників цифровізації політики (цифровий форум, цифрові компетенції, горизонтальні шляхи для політичної взаємодії, цифровий капітал та ін.), а також окреслення можливих перепон для функціонування цифрового форуму.

Результати. Позиції науковців щодо участі звичайних громадян у цифровій політиці різняться. У межах теорії мобілізації передбачається, що суспільство за цифрових часів має набагато більше можливостей впливати на процес ухвалення рішень і, відповідно, може активно їх використовувати, зокрема в авторитарних країнах (наприклад, під час «Арабської весни»). Натомість згідно з теорією нормалізації суспільство стало менш репрезентованим. Тим не менш існування **цифрового форуму**, або ж цифрової агори [2], і його реальний/потенційний вплив на систему ухвалення рішень є важливою складовою частиною цифрової політики. І знову ж такі “digital agora” – це не просто форум, в якому взаємодія між громадянами, спіль-

нотами, чиновниками, політичними силами тощо відбувається за допомогою цифрових технологій. Це таке середовище, що змінює як самих учасників форуму, так і саму взаємодію.

Важливим є формування **цифрових компетенцій суспільства**. При цьому припускається, що у наш час саме активність «міленіалів» призведе до більшої залученості суспільства до політики, а отже, до демократизації [18]. Тому з часом цифрові компетенції зростатимуть, оскільки до політичної взаємодії долучатиметься дедалі більше громадян, для яких цифрові технології від народження були невід'ємною складовою частиною життя. Згідно із цим поглядом, цифрове середовище активізує цифрових громадян, які в результаті цієї активізації використовують це середовище для впливу на ухвалення політичних рішень.

Фактично, тут йдеться про те, що в мережі відтворюється офлайн-модель політичної комунікації МакЛеода, який стверджував, що поінформованість громадян веде до більшої інтеграції, їх активізації у політичному плані і, відповідно, більшої репрезентованості в процесі ухвалення рішень [12]. Проте якщо поінформованість в офлайнову добу залежала від ефективних ЗМІ, то в онлайн-нову сподівання покладають якраз на активних користувачів із необхідними для цього навичками, інструментарієм та інтуїцією [18], зацікавленістю в політиці, що виражається через обмін думками про поточні політичні події в офлайн та онлайн [23], що застосовуватимуть цифрові медіа, отримуючи можливість до «просторово необмежених політичних артикуляцій» [10].

“Digital agora” передбачає, що у процесі цифровізації дедалі більша частина суспільства використовує цифровий інструментарій для того, аби долучитися до процесу ухвалення рішень. Але, звісно, є й інші важливі ознаки існування «цифрового форуму».

У його межах важлива і зміна звичних вертикальних і лінійних шляхів для поширення «політичних артикуляцій» на **горизонтальні шляхи**, що дають змогу громадянам обходити звичні «інституційні структури та процеси» [3]. Адже раніше політичну комунікацію визначали політики (виробники повідомлень та актори, що виробляли повістку) та журналісти (гейткіпери та поширювачі повідомлень) [3]. Тобто переважали саме вертикальні і лінійні шляхи, за яких суспільство було слабо репрезентованим і відіграло, швидше, пасивну роль у процесі ухвалення рішень. Хіба що ЗМІ діяли з точки зору відстоювання його інтересів. Нині ж мас-медіа відходять на другий план. Натомість саме у цифровому середовищі, де ЗМІ вже не є провідним гравцем, здійснюється провідна взаємодія. Тим не менш модель активного цифрового форуму, в якому громадяни/спільноти використовують різноманітний інструмен-

тарій для впливу на процес ухвалення рішень, є, звісно, ідеалістичною, бо «проблема рівної участі у політичних процесах ані вирішується, ані хоча б зменшується із допомогою цифрової політики» [9]. Виокремимо певні перепони для існування дієвого цифрового форуму.

Тут варто враховувати і те, що лише частина громадян готова долучитися до цифрового форуму з різних причин. По-перше, аудиторія, що має цілу низку можливостей отримати політичну інформацію або ж долучитися до політичної взаємодії, стає більш байдужою до політики. Політична позиція громадян формується спорадично, «без виразного інтересу»; сприйняття політичних новин стає фоновим, вони, як правило, впадають в око «через пошук або ж поширення інформації, яка не сприймається як «політична» [4, с. 134].

Пасивність більшої частини суспільств, у тому числі демократичних, спостерігається і через те, що маючи цифровий інструментарій як для отримання більш якісної та повної інформації щодо політики, так і для впливу на ухвалення політичних рішень, приміром, електронні петиції та ін., громадяни не використовують його, як правило. Це, приміром, показало дослідження Дуттона та колег, які вивчали використання пошуковиків у країнах ЄС для отримання політичної інформації. Фактично вони також зазначають існування значного цифрового розриву між тими, хто використовує мобільні телефони та Інтернет загалом для пошуку інформації, та тими, хто віддає перевагу розвагам [4, с. 134]. Таким чином, цифровий розрив, але вже не на рівні доступу до інструментарію, а на рівні його використання та на рівні цифрових компетентностей, є значною перешкодою на шляху формування справді впливового «цифрового форуму» та його участі в процесі ухвалення рішень. Тому цифровий розрив на рівні мотивації та цифрових навичок може призводити до демократичного розриву між тими, хто активно використовує Інтернет для політичних цілей, і тими, хто цього не робить [14, с. 32–33]. При цьому це може бути актуальним як для авторитарних, так і для демократичних держав.

Ще один аспект тут полягає в тому, що навіть у тих суспільствах, де «цифровий форум» є активною складовою частиною цифрової політики, інформаційне перенасичення може ставати проблемою. Адже чим більш інтенсивною є цифрова політична взаємодія, тим важче виокремити певні голоси в ній. «Низка політичних джерел, платформ, каналів та форматів робить майже неможливим для самотнього політичного голосу досягти як верховної влади, так і широкого загалу» [3]. Фактично в цифровому середовищі «перешкодою», «шумом» (у розумінні моделі Шеннона-Уївера) стає сама інформація, її надлишок, а не технічні чи інші перешкоди, що виникають

під час її передачі. Сам мережевий активізм, який на перших етапах дослідження цифрової політики сприймався як потенційний засіб для демократизації, в тому числі в авторитарних режимах, піддається критиці. Часто він зводиться до «кліктивізму» чи «слактивізму», при цьому підтримка певних політичних ініціатив у мережі не завжди призводить до зрушень в офлайн.

Потенціал цифрових комунікаційних технологій сприяти соціальним змінам через створення середовища для спілкування потроху «атрофується» [13]. Ще один відомий контраргумент щодо ідеалізованої візії «цифрової агори» – відома «бульбашка фільтрів» [15]. За цією концепцією, не може бути єдиного цифрового форуму, який об'єднує всіх, натомість кожен користувач формує свою мережу так, щоб в неї входили тільки люди зі схожими поглядами, життєвими стилями та ін. Досліджуючи феномен «вибіркового уникнення» в соціальних мережах, науковці дійшли висновків, що за часів політичних конфліктів (вивчалися протести в Гонконзі) громадяни уникають тієї інформації чи позицій, які суперечать їхнім поглядам, при цьому більше 15% опитаних учасників протестних акцій видаляли з «друзів» тих, хто висловлювався інакше. Внаслідок цього феномена «гетерогенне соціально-інформаційне середовище трансформується в більш ізольовану, закриту спільноту» [20]. Бульбашка фільтрів та вибіркоче уникнення є додатковими перешкодами для існування цифрового форуму, де будуть репрезентовані усі важливі точки зору.

Тим не менш цифровий форум все ж може активізуватися і підривати позиції еліт, особливо якщо йдеться про інформування щодо несправедливості, корупції, аварій/катастроф, неефективної реакції влади на стихійні лиха та ін. (приміром, під час т. зв. «Арабської весни»). Окрім того, окремі гучні мережеві кампанії, що виявилися неефективними, не перекреслюють важливості мережевого активізму та, відповідно, існування самого цифрового форуму. А деякі питання можуть об'єднувати громадян, навіть якщо вони й відстоюють різні політичні погляди. Дослідники вважають, що цифрова політична участь не є одновимірною, а багатовимірною, включає в себе низку активностей, тому «електронна республіка» чи «цифрова агора» передбачають вираження думок, досягнення розуміння, створення альянсів та ін., можливим стає колективне, напівдорадче ухвалення рішень [7]. Тому важливі не стільки окремі кампанії, а саме існування такого форуму, його постійна активність.

Цифровий капітал та цифровий розрив

Має бути й ознака, згідно з якою можна виміряти ефективність чи дієвість цифрової агори. Так, звісно, на початкових етапах цифровізації в мережі були активно репрезентовані альтернативні точки зору, приміром, саме змога поширювати альтер-

нативну повістку спричинила активне поширення блогерства у 2005 році після урагану Катріна, коли у традиційних ЗМІ якраз більше були присутні голоси «еліт». Тим не менш нині можемо говорити про політичну та корпоративну «колонізацію» соцмереж [19], а також збільшення диспропорції в репрезентації політичних акторів, за якої позиції еліт, які вже до того мали доступ до інших каналів комунікації, зміцнюються, при цьому «участь нових акторів і, можливо, нових голосів у політичних дебатах можлива, якщо тільки вони можуть мобілізувати достатньо ресурсів» [17]. При цьому, звісно, маються на увазі не звичні, традиційні ресурси, а саме цифрові.

І тут можна покласти на поняття «цифровий капітал», що еволюціонувало від того ж таки поняття «символічний капітал» у «політичному полі» Бурдьє. Він пояснює символічний капітал зокрема як «накопичення символічної влади нав'язування вірувань» [1], відповідно, взаємодія у полі політики є «боротьбою за нав'язування» цих вірувань. У цифровому середовищі для накопичення символічної влади видаються важливими «ресурси, що можуть бути досягнуті або ж мобілізовані через зв'язки усередині мережі» [22]. Тому, якщо говорити про цифровий капітал, то саме цифрові мережеві структури дають змогу накопичити більше ресурсів (зв'язків) та надавати інформацію або ж мобілізувати членів цих мереж швидше. При цьому Х. Цуніга та колеги, які розглядають поняття соціального капіталу соціальних мереж, доходять висновків, що цей капітал визначає не тільки онлайн активність, але й участь у справах громади як в онлайн, так і в офлайн [22]. Також соціальний капітал соціальних мереж передбачає мережеву та офлайн політичну участь, при цьому участь у виборах тут є винятком (зв'язок між соціальним капіталом соціальних мереж та голосуванням не є міцним), а от участь у протестних акціях якраз і визначається цим капіталом [21, с. 62]. Також, на думку дослідників, цифровий капітал, а саме соціальний капітал соцмереж, не є ідентичним офлайновому цифровому капіталу, тому що в цифровому середовищі люди інакше вибудовують мережу контактів, а це своєю чергою призводить до встановлення нових цінностей у соціальних взаєминах [21, с. 63].

Таким чином, вміння будувати мережі та використовувати їх є важливим для отримання цифрового капіталу, щоб бути включеним у «боротьбу за нав'язування вірувань». Про це ж говорять і М. Рагедда та М. Руї, розглядаючи цифровий капітал через цифровий розрив [16, с. 2]. Фактично, чим більший цифровий розрив, тим менше накопичується цифрових ресурсів і, відповідно, цифрового капіталу. Як відомо, цифровий розрив має три рівні: доступ (приміром, наявність смартфону та мобільного Інтернету), використання

(так звана цифрова грамотність, базові навички для роботи із цифровими технологіями) та застосування (отримання переваг, у тому числі, матеріальних; відповідно, вміння застосувати цифрові навички та цифрові технології для досягнення успіху, а отже, отримання цифрового капіталу). При цьому і М. Рагнедда та М. Руї погоджуються, що цифровий капітал може накопичуватися і конвертуватися в соціальний, політичний, економічний, персональний і культурний капітали. Отже, результати цього накопичення і конвертації видимі і в онлайні, і в офлайні [16, с. 5]. Повертаючись до ідеї цифрової агори та дискусійного питання щодо її значимості у цифровому політичному процесі, можемо зазначити, що здатність акторів накопичувати цифровий капітал, що буде видимий як в онлайні так і в офлайні, може бути ознакою дієвості цифрового форуму і його потенційної здатності до демократизації політики. А непрямым свідченням цієї здатності є також відсутність цифрового розриву між політичними акторами, репрезентованими в цифровій агорі.

Окрім суспільства, що вміє використовувати цифрові технології для участі в політиці, важливі конкретні політичні актори, які роблять те саме, їхня мотивація, боротьба за «цифровий капітал» та ін. Адже «цифрова політика конструюється акторами, які мотивовані до взаємодії через низку значень та практик, що конкурують між собою» [3]. Тому важливим є використання політичними акторами цифрових технологій для конструювання «значень» через різноманітні «практики» для впливу в межах «цифрової агори». Тут скористаємося поняттям «структура цифрових можливостей». Згідно із Д. Крейсом, ці структури визначають звернення політиків до тих або інших технологій для досягнення стратегічних цілей, при цьому важливою є множинність інструментів та форматів, які застосовуються. «Ці можливості реалізуються тільки тоді, коли кандидат і його помічники сприймають їх, а також мають навички роботи у мережевому, гібридному медіа середовищі» [8, с. 49]. Ці ж множинні канали, інструменти та формати необхідні і для того, щоб «збільшувати канали впливу в межах швидкозмінної, складної комунікаційної агори» [7]. Хоча, звісно, консерватизм та традиційні погляди на політичну комунікацію можуть ставати викликом для деяких політичних акторів [11]. Структури цифрових можливостей є унікальними для кожного політичного актора, а також визначаються політичним середовищем та символічними, матеріальними позиціями та позиціями взаємин, які формують можливості для використання цифрових медіа у стратегічних цілях [8, с. 49].

Говорячи про застосування технологій політичними акторами, Дж. Хофф та К. Шилі наголошують на динамічних взаєминах між дискурсами, що створюють «острівці порядку в соціальному

хаосі голосів різних акторів, припиняючи потік відмінностей і конструюючи центр», цифровими практиками, що утворюються внаслідок використання цифрових технологій у тих або інших ситуаціях, та політичними силами [6]. Політичні еліти, що, на думку П. Бурдьє, ведуть боротьбу за «символічне панування» (Бурдьє, 2002), породжують «дискурси, що спираються на практики, які створюють нові вимоги для нових поколінь програмного забезпечення (hardware, software)» [6]. Політична боротьба призводить не тільки до використання різноманітного інструментарію, але й до постійного вдосконалення технологій.

На матеріалі президентських виборів у Франції у 2012 році дослідники детальніше розкривають взаємодію між політичними партіями та виборцями, визначаючи три ролі, які останні можуть відігравати у цифровому середовищі: 1) аудиторія (у традиційному, офлайновому смислі – пасивна, без значної взаємодії, яка просто отримує інформацію і не формує ніяких мережевих спільнот); 2) прихильники або друзі, що якраз об'єднуються у спільноту і допомагають просувати партію через лайки чи поширення (зрозуміло, що ані перші, ані другі жодним чином не впливають на політику партії); 3) це цифрові активісти, які якраз є активними і можуть претендувати на роль співвиробників, беручи участь у політичній комунікації. Тим не менш, на думку дослідників, цифровий активізм не є провідним каналом взаємодії партії та громадян, хоча потенційно через нього все ж може здійснюватися вплив на політику [5]. Сама наявність/відсутність «цифрового активізму» може свідчити про більшу/меншу відкритість політичних сил.

Важливими є не тільки цифрові навички, політична компетентність, ресурси та ін., які мають громадяни для того, щоб забезпечувати присутність у цифровому форумі, але й мотивація політичних еліт долучати громадян до участі в політиці, роблячи їх співвиробниками політики. А існування каналів для взаємодії громадян та еліт є важливим для цифрової політики та цифрової демократії [9]. Повертаючись до важливості існування горизонтальних шляхів для політичної взаємодії, варто зазначити, що розробляти їх мають як самі громадяни, що мають відповідні цифрові ресурси, так і політичні еліти, хоча останнє, звісно, ідеалізує картину, адже, як правило, впровадження політичними інституціями горизонтальних шляхів політичної взаємодії є «косметичним» [3].

Проаналізувавши останні дослідження у сфері цифровізації та виокремивши її основні складові частини, створимо модель цифрового поля політики (рис. 1).

Для ідеальної моделі цифрового поля базовими є конвергентність (одночасне використання низки цифрових майданчиків) та наявність горизонтальних шляхів для політичної взаємодії. Звісно,

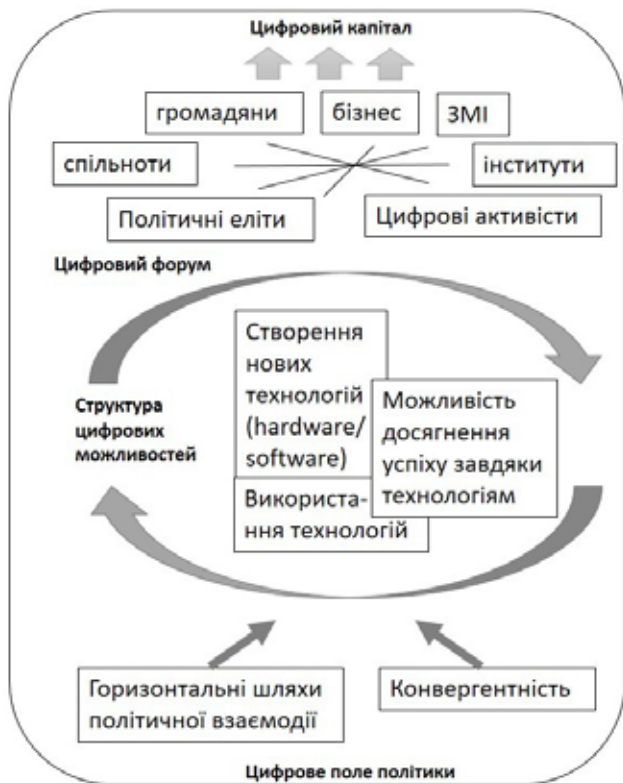

Рис. 1. Ідеальна модель цифрового поля політики

ці два компоненти залежать від цифрового поля конкретної держави, в одних випадках конвергентність може бути слабо вираженою, приміром, як у РФ, де за часів Д. Медведєва використовувалися і відеоблоги, і твіттер. Тим не менш оскільки більшість політичних акторів у цифровому середовищі з тих або інших причин, говорячи словами П. Бурд'є, «позбавлена засобів виробництва політичної думки» [1], така активність не призводить до породження структури цифрових можливостей. Так само і з горизонтальними шляхами для політичної взаємодії: вони можуть бути наявні, приміром, як на сайті президента Азербайджану – може бути можливість написати email президенту, проте оскільки вони не є задіяними, і таким чином звичайні громадяни не можуть долучатися до ухвалення політичних рішень, то так само це не призводить до утворення структури цифрових можливостей.

Розглянемо тепер цей компонент. Цифрові технології можуть використовуватися і створюватися, але для того, щоб цей процес був інтенсивним і до нього долучалося якомога більше учасників, необхідно, аби в результаті вони могли досягти успіху в боротьбі за «символічне панування» [1]. Для звичайних громадян, їхніх об'єднань ознакою такого успіху буде їх включення в дискурс влади. І тут, якщо порівнювати українське та російське цифрові поля, то в Україні це було можливо навіть за часів Януковича, коли державу розвертали у сторону авторитаризму (приміром, згадувався рух журналістів «Стоп цензури», що активно виступав проти

засудженого тепер у державній зраді президента), а от для РФ цілком можливим видається ігнорування будь-якого цифрового активізму (згадаємо, приміром, розслідування «Он вам не Димон», яке набрало кілька мільйонів переглядів на Youtube, але не викликало жодної реакції з боку Кремля).

Змога досягти успіху завдяки технологіям якраз і призводить до того, що процес винайдення цифрових технологічних новацій та їх використання у політичній боротьбі стає безперервним, отже, структура цифрових можливостей в ідеальній моделі цифрового поля є зацикленою. У реальності ж функціонування цієї структури залежить від особливостей цифрового поля конкретної держави.

Структура цифрових можливостей зумовлює і активність цифрового форуму: досягаючи успіху внаслідок використання цифрових технологій, політичні актори стають видимими або ж експлікуються в цьому форумі, відповідно, активною є їх взаємодія, що призводить до того, що актори здобувають цифровий капітал.

Висновки. У процесі аналізу останніх досліджень із цифровізації політики було виокремлено кілька її важливих складників: наявність дієвого цифрового форуму, активних горизонтальних шляхів для політичної взаємодії, змоги політичних акторів здобувати цифровий капітал внаслідок інтенсивної взаємодії в межах цифрового форуму. Тим не менш знайдено і низку перепон для функціонування цифрового форуму, який, звісно, є основою цифрової демократії. Це, зокрема, цифровий розрив, через що здобуття цифрового капіталу стає проблематичним. Також багато залежить від цифрових активістів, включення яких до цифрового форуму має відбуватися за допомогою цифрового ресурсу політичних еліт або ж інших політичних акторів.

На основі виокремлених складників цифровізації політики було створено ідеальну модель цифрового поля політики, в межах якої розроблено взаємозв'язки складників. Зокрема, визначено, що для ідеальної моделі важливою є циклічна структура цифрових можливостей, в якій ключовою ланкою є спроможність політичних акторів досягати успіху внаслідок використання цифрових технологій, що своєю чергою призводить до постійної модернізації наявного цифрового інструментарію, що використовується в політичній боротьбі. Використання цієї структури залежить від цифрового поля політики конкретної держави, і якщо це поле передбачає саме циклічний її формат, це зумовлює існування активного цифрового форуму, в якому експлікована низка політичних акторів, що, взаємодіючи один з одним, накопичують цифровий капітал.

Отже, зіставляючи цифрове поле конкретної держави з ідеальною моделлю, можна визначити його особливості, а отже, виокремлювати такі дер-

жави, які використовують цифрові технології не для демократизації, сприяння відкритості, залучення громадян до процесів ухвалення рішень, а для посилення репресій, маніпулювання громадською думкою, імітування політичних процесів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бурдые П. О телевидении и журналистике. Москва : Фонд научных исследований «Прагматика культуры», Институт экспериментальной социологии, 2002.

2. Bang, H. Among everyday makers and expert citizens. In *Remaking governance: Peoples, politics and the public sphere* / J. Newman – editor. Bristol: Policy Press, 2005. P. 159–178.

3. Coleman, S., Freelon, D. Introduction: Conceptualizing Digital Politics. In *Handbook of Digital Politics* / S. Coleman, D. Freelon – editors. Cheltenham : Edward Elgar, 2015. P. 1–16.

4. Search and Politics: The Uses and Impacts of Search in Britain, France, Germany, Italy, Poland, Spain, and the United States. *Quello Center Working Paper* / W. Dutton et al. 2015. Vol. 5. P. 1–240.

5. Gibson, R., Greffet, F., Cantijoch, M. Friend or Foe? Digital Technologies and the Changing Nature of Party Membership. *Political Communication*. 2017. Vol. 31. № 4. P. 89–111. DOI: 10.1080/10584609.2016.1221011

6. Hoff, J., Scheele, C. Theoretical Approaches to Digital Services and Digital Democracy: The Merits of the Contextual New Medium Theory Model. *Policy & Internet*. 2014. Vol. 6. № 3. P. 241–267. DOI:10.1002/1944-2866.POI368

7. Koc-Michalska, K., Lilleker, D. Digital Politics: Mobilization, Engagement, and Participation. *Political Communication*. 2017. Vol. 34. № 1. P. 1–5. DOI:10.1080/10584609.2016.1243178

8. Kreiss, D. Digital Opportunity Structures: Explaining Variation in Digital Mobilization during the 2016 Democratic Primaries. In *Carpini, Digital Media and Democratic Futures* / M. Delli – editor. Philadelphia: University of Pennsylvania, 2019. P. 42–68.

9. Liden, G. Inequality in Local Digital Politics: How Different Preconditions for Citizen Engagement Can Be Explained. *Policy & Internet*. 2016. Vol. 8. № 3. P. 270–291. DOI:10.1002/poi3.122

10. *Political Turbulence How Social Media Shape Collective Action* / H. Margetts. Princeton: Princeton University Press, 2015.

11. Mattan, A., Puddister, K., Small, T. Tweet Justice: The Canadian Court's Use of Social Media. *American Review of Canadian Studies*. 2020. Vol. 50. № 2. P. 229–244. DOI:10.1080/02722011.2020.1759945

12. McLeod, J.M. Community, Communication, and Participation: The Role of Mass Media and Interpersonal Discussion in Local Political Participation. *Political Communication*. 1999. Vol. 16. № 3. P. 315–366.

13. Miller, M., Vaccari, C. Digital Threats to Democracy: Comparative Lessons and Possible Remedies. *The International Journal of Press/Politics*. 2020. Vol. 25. № 3. P. 333–356. DOI:10.1177/1940161220922323

14. Min, S.-J. From the Digital Divide to the Democratic Divide: Internet Skills, Political Interest, and the Second-Level Digital Divide in Political Internet Use. *Journal of Infor-*

mation Technology & Politics. 2010. Vol. 7. № 1. P. 22–35. DOI:10.1080/19331680903109402

15. Pariser, E. *The Filter Bubble: How the New Personalized Web Is Changing What We Read and How We Think*. London: Penguin Group, 2011.

16. Ragnedda, M., Ruiu, M. *Digital Capital: A Bourdieusian Perspective on the Digital Divide*. Bingley: Emerald Publishing Limited, 2020.

17. Scaramuzzino, G., Scaramuzzino, R. The weapon of a new generation? – Swedish Civil Society Organizations' use of social media to influence politics. *Journal of Information Technology & Politics*. 2017. Vol. 14. № 1. P. 46–61. DOI:10.1080/19331681.2016.1276501

18. Udupa, S., Venkatraman, S., Khan, A. "Millennial India": Global Digital Politics in Context. *Television & New Media*. 2020. Vol. 21. № 4. P. 343–359. DOI:10.1177/1527476419870516

19. Watson, B. Is Twitter an Alternative Medium? Comparing Gulf Coast Twitter and Newspaper Coverage of the 2010 BP Oil Spill. *Communication Research*. 2016. Vol. 43. № 5. P. 647–671.

20. Zhu, Q., Skoric, M., Shen, F. I Shield Myself From Thee: Selective Avoidance on Social Media During Political Protests. *Political Communication*. 2017. Vol. 34. № 1. P. 112–131. DOI:10.1080/10584609.2016.1222471

21. Zuniga, H., Barnidge, M., Scherman, A. Social Media Social Capital, Offline Social Capital, and Citizenship: Exploring Asymmetrical Social Capital Effects. *Political Communication*. 2017. Vol. 34. № 1. P. 44–68. DOI:10.1080/10584609.2016.1227000

22. Zuniga, H., Jung, N., Valenzuela, S. Social Media Use for News and Individuals' Social Capital, Civic Engagement and Political Participation. *Journal of Computer Mediated Communication*. 2012. P. 319–336.

23. Digital Democracy: Reimagining Pathways to Political Participation / H. Zuniga. *Journal of Information Technology & Politics*. 2010. Vol. 7. № 1. P. 36–51. DOI:10.1080/19331680903316742

REFERENCES:

1. Bourdieu, P. (2002). O televidenii i jurnalistike [About Television and Journalism]. Moscow: Fond nauchnykh issledovaniy "Pragmatika kultury". Institut eksperimentalnoy sotsiologii.

2. Bang, H. (2005). Among everyday makers and expert citizens. In *Remaking governance: Peoples, politics and the public sphere* / J. Newman – editor. Bristol: Policy Press, 2005, pp. 159–178.

3. Coleman, S., & Freelon, D. Introduction: Conceptualizing Digital Politics. In *Handbook of Digital Politics* / S. Coleman, & D. Freelon – editors. Cheltenham: Edward Elgar, 2015, pp. 1–16.

4. Dutton, W., Reisdorf, B., Dubois, E., & Blank, G. (2015). Search and Politics: The Uses and Impacts of Search in Britain, France, Germany, Italy, Poland, Spain, and the United States. *Quello Center Working Paper*, vol. 5, pp. 1–240.

5. Gibson, R., Greffet, F., & Cantijoch, M. (2017). Friend or Foe? Digital Technologies and the Changing Nature of Party Membership. *Political Communication*, vol. 31. no 4, pp. 89–111. DOI: 10.1080/10584609.2016.1221011

6. Hoff, J., & Scheele, C. (2014). Theoretical Approaches to Digital Services and Digital Democracy: The Merits of the Contextual New Medium Theory Model. *Policy & Internet*, vol. 6, no 3, pp. 241–267. DOI:10.1002/1944-2866.POI368
7. Koc-Michalska, K., & Lilleker, D. (2017). Digital Politics: Mobilization, Engagement, and Participation. *Political Communication*, vol. 34, no 1, pp. 1–5. DOI:10.1080/10584609.2016.1243178
8. Kreiss, D. (2019). Digital Opportunity Structures: Explaining Variation in Digital Mobilization during the 2016 Democratic Primaries. In Carpini, *Digital Media and Democratic Futures* / M. Delli – editor. Philadelphia: University of Pennsylvania, pp. 42–68.
9. Liden, G. (2016). Inequality in Local Digital Politics: How Different Preconditions for Citizen Engagement Can Be Explained. *Policy & Internet*, vol. 8, no 3, pp. 270–291. DOI:10.1002/poi3.122
10. Margetts, H., John, P., Hale, S., & Yasseri, T. (2015). *Political Turbulence How Social Media Shape Collective Action*. Princeton: Princeton University Press.
11. Mattan, A., Puddister, K., & Small, T. (2020). Tweet Justice: The Canadian Court's Use of Social Media. *American Review of Canadian Studies*, vol. 50, no 2, pp. 229–244. DOI:10.1080/02722011.2020.1759945
12. McLeod, J. M. (1999). Community, Communication, and Participation: The Role of Mass Media and Interpersonal Discussion in Local Political Participation. *Political Communication*, vol. 16, no 3, pp. 315–366.
13. Miller, M., & Vaccari, C. (2020). Digital Threats to Democracy: Comparative Lessons and Possible Remedies. *The International Journal of Press/Politics*, vol. 25, no 3, pp. 333–356. DOI:10.1177/1940161220922323
14. Min, S.-J. (2010). From the Digital Divide to the Democratic Divide: Internet Skills, Political Interest, and the Second-Level Digital Divide in Political Internet Use. *Journal of Information Technology & Politics*, vol. 7, no 1, pp. 22–35. DOI:10.1080/19331680903109402
15. Pariser, E. (2011). *The Filter Bubble: How the New Personalized Web Is Changing What We Read and How We Think*. London: Penguin Group.
16. Ragnedda, M., & Ruiii, M. (2020). *Digital Capital: A Bourdieusian Perspective on the Digital Divide*. Bingley: Emerald Publishing Limited.
17. Scaramuzzino, G., & Scaramuzzino, R. (2017). The weapon of a new generation?—Swedish Civil Society Organizations' use of social media to influence politics. *Journal of Information Technology & Politics*, vol. 14, no 1, pp. 46–61. DOI:10.1080/19331681.2016.1276501
18. Udupa, S., Venkatraman, S., & Khan, A. (2020). "Millennial India": Global Digital Politics in Context. *Television & New Media*, vol. 21, № 4. P. 343–359. DOI:10.1177/1527476419870516
19. Watson, B. (2016). Is Twitter an Alternative Medium? Comparing Gulf Coast Twitter and Newspaper Coverage of the 2010 BP Oil Spil. *Communication Research*, vol. 43, no 5, pp. 647–671.
20. Zhu, Q., Skoric, M., & Shen, F. (2017). I Shield Myself From Thee: Selective Avoidance on Social Media During Political Protests. *Political Communication*, vol. 34, no 1, pp. 112–131. DOI:10.1080/10584609.2016.1222471
21. Zuniga, H., Barnidge, M., & Scherman, A. (2017). Social Media Social Capital, Offline Social Capital, and Citizenship: Exploring Asymmetrical Social Capital Effects. *Political Communication*, vol. 34, no 1, pp. 44–68. DOI:10.1080/10584609.2016.1227000
22. Zuniga, H., Jung, N., & Valenzuela, S. (2012). Social Media Use for News and Individuals' Social Capital, Civic Engagement and Political Participation. *Journal of Computer Mediated Communication*, pp. 319–336.
23. Zuniga, H., Veenstra, A., Vraga, E., & Shah, D. (2010). Digital Democracy: Reimagining Pathways to Political Participation / H. Zuniga. *Journal of Information Technology & Politics*, vol. 7, no 1, pp. 36–51. DOI:10.1080/19331680903316742.

The components of politic's digitalization: digital forum, digital capital and digital opportunities structure

Steblyna Nataliia Oleksandrivna

PhD in Social Communications, Assistant Professor,
Postdoctoral Researcher
at the Department of Political
and Government Studies
Vasul Stus Donetsk National University
600-richychya str., 21, Vinnytsa, Ukraine

It is stated, that digital politics' interpretation, where the politics is understood through digital technologies usage, is incomplete, because it's impossible to differentiate states with different systems of decision making, where digital technologies are implemented. Due to recent research analysis, the components of digitalization are discovered, and these components may be used to design a typology of countries with different types of digital politics. Among the components are effective digital forum, which is essential for digital democracy, active horizontal paths for political interactions, possibilities to gain digital capital as a result of intense interactions within digital forum. Digital activists are additionally important, they may be included into the forum with the help of political elites' or other political actors' digital resources. Some obstacles for digital forum active existence are found, as a result of the obstacles, digital gap is generated, and in these circumstances it's problematic to accumulate the digital capital.

The digitalization's components are used for an ideal model of digital political field creation, where the interrelations between the components are shown. It's stated, that the cycle structure of digital opportunities is important, where actors' possibility to succeed in politics due to digital technologies usage is the key point. This leads to digital tools' constant modernization and it's probation in political struggle. The structure's usage depends on a digital politics' field of certain state, and if the field provides the cycle format, the active digital forum is generated, where a majority of political actors are represented. These actors are interacting with each other and accumulating the digital capital.

Thus, with comparing the ideal model and the digital field of a state it's possible to differentiate it's features, and to discover the states, which use digital technologies for democratic procedures (transparency of performance, citizens' engagement in the processes of decision making) an for authoritative concentration of power (repressions, public opinion manipulation, political processes imitation).

Key words: politics' digitalization, digital field of politics, digital capital, digital forum, digital opportunities structure.